

BODIL EL JØRGENSEN

MÅNESTENEN

FORFATTER: Bodil El Jørgensen
FOTO: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen
TEGNINGER: Dorte Bengtson (elevbogen) og Line Malling Schmidt (hjemmesiden)
LAYOUT/REPRO: Morten Bak
FAKTASTOF: Michael Larsen og Christian Vaabensted

REDAKTION OG PROJEKTEDELSE:
Christian Vaabensted, Publikum Kommunikation

- **Hjemmesiden** 2018.u-landskalender.dk rummer et stort undervisningsmateriale om bogen og Jordan. Desuden en masse sjov indsigt om Jordan for børn med film, quizzer, fakta og billeder.
- **Lydbøger:** "Månestenen" og de tre fabler kan høres som lydbøger på 2018.u-landskalender.dk.
- Der er en tilhørende lærervejledning på 52 sider.
- **PDF** af bøgerne findes på 2018.u-landskalender.dk.
- Trykte bøger kan bestilles på 2018.u-landskalender.dk.

TRYK: Rosendahls-Schultz Grafisk. Sat med Gotham.

ISBN (trykt udgave): 978-87-93616-51-6
ISBN (PDF-udgave): 978-87-93616-53-0
ISBN (trykt klassesæt): 978-87-93616-50-9
ISBN (trykt lærervejledning): 978-87-93616-52-3
ISBN (PDF, lærervejledning): 978-87-93616-54-7

Udgivet af Udenrigsministeriet

Se også
2018.u-landskalender.dk

Børnenes U-landskalender

Danida og DR har samarbejdet om Børnenes U-landskalender siden 1962. Den er blevet en fast tradition for børn, forældre og skoler i hele Danmark – og den omfatter en bred vifte af spændende og lærerige aktiviteter, som langt over 100.000 børn hvert år tager del i.

- Årets land: Hvert år besøger vi et nyt udviklingsland.
- Årets organisation og årets hjælpeprojekt: Hvert år er en dansk udviklingsorganisation med til at skabe Børnenes U-landskalender. De laver et særligt projekt, der skal hjælpe fattige børn i årets land. Selv om landet og projektet kun er tema i U-landskalenderen et enkelt år, fortsætter arbejdet med årets projekt typisk over 3-5 år for at kunne nå at gøre en forskel. På den måde er U-landskalenderen altid i arbejde flere steder i verden samtidig.
- Årets låge-julekalender: Overskuddet fra salget af kalenderen går til at muliggøre årets nye projekt.
- Årets bog: Hvert år skriver en god dansk forfatter en bog, der giver danske børn et indblik i årets land.
- Årets skolemateriale: Danida udgiver et stort undervisningsmateriale til 1.-5. klasse om årets bog og årets land. Både om naturen, kulturen, mulighederne og hverdagslivet for børnene der. Over 100.000 danske elever arbejder med emnet i flere uger og i mange fag.
- Årets website: Her kan alle børn opleve årets land i film, billeder, fakta, lydbøger, quizzer og meget andet. Websitet rummer også en lukket del med masser af oplevelser og opgaver til skoleelever. De skal bl.a. skrive flotte fotohistorier eller lave digitale kalendere med viden bag lågerne.
- Årets film: DR laver hvert år en række tv-udsendelser med gode børneværter, hvor man kommer tæt på livet i årets land.

Danida

Danida er Danmarks udviklingssamarbejde, der er en del af Udenrigsministeriets arbejdsområde. Samarbejdet støtter udviklingslandene i deres indsats for at bekæmpe fattigdom og skabe bedre livsvilkår.

Der findes ingen nemme løsninger, når det skal lykkes. Der må sættes ind på mange områder, f.eks. bæredygtig vækst og jobs, sikkerhed og fred, ligestilling, demokrati og menneskerettigheder. Det handler også om at sørge for, at børn og unge mennesker kan se en fremtid for sig selv og deres familier dér, hvor de har hjemme.

Det kræver mange års målrettet indsats at skabe forbedringer, som virker, og som varer ved. Det er udviklingslandene selv, der trækker det store læs i det arbejde. Men rigere lande som Danmark kan hjælpe til og gøre en forskel.

Danida arbejder ikke alene, men løser opgaverne sammen med både virksomheder, myndigheder og danske og internationale organisationer.

Danmarks udviklingssamarbejde har gennem årene bidraget til at skabe store og varige fremskridt i mange lande og for mange millioner mennesker.

www.facebook.com/danida.dk

www.danida.dk

Dansk Flygtningehjælp

Dansk Flygtningehjælp hjælper flygtninge i 37 lande. De får nødhjælp, beskyttelse og basal hjælp til at få et godt liv. Lige nu lever over 68 millioner mennesker i verden som flygtninge. Halvdelen af dem er børn. Det er det højeste antal nogensinde. Over 90 % af dem har søgt tilflugt nærområderne tæt på deres hjem. De tre lande i verden med allerflest flygtninge er Libanon, Tyrkiet og Jordan.

www.flygtning.dk

MÅNESTENEN AF BODIL EL JØRGENSEN

Foto: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen
Tegninger: Dorte Bengtson

Layout: Morten Bak
Faktasider: Michael Larsen
Redaktion: Christian Vaabensted

Syriens børn skal smile igen

I Syrien har der været krig i over syv år. Mange byer er blevet ødelagt af bomber. Derfor er over 11 millioner syrere blevet nødt til at flygte fra deres hjem. For det meste er det hele familier, der flygter. Derfor er halvdelen af flygtningene fra Syrien børn.

Livet i det nye land kan være svært

Nogle familier er flygtet til andre byer i Syrien. Andre har været nødt til at flygte helt ud af Syrien. De er rejst til et andet land for at kunne leve i fred – indtil krigen hjemme i Syrien er forbi.

Langt de fleste af flygtningene fra Syrien bor i de tre nabolande: Jordan, Libanon og Tyrkiet. Men nu er der kommet så mange flygtninge til de tre lande, at naboerne ikke selv kan hjælpe dem alle. Derfor lever mange af flygtningene fra Syrien fattigt og har det svært.

Børnenes U-landskalender vil nu hjælpe en del af børnene fra disse syriske familier.

Børnene får hjælp på tre måder

Børnene får hjælp med lektier, så de bliver klar til at begynde i en ny skole i det nye land. Det er vigtigt for resten af deres liv, at de lærer en masse i skolen.

De får også hjælp til, hvordan de får et godt liv med nye venner – i et helt nyt land.

Nogle af børnene er ekstra kede af det og har rigtig svært ved at begynde livet i det nye land. De børn og deres familier får en særlig hjælp, så de kan blive mere glade igen.

Det er Dansk Flygtningehjælp, der skal hjælpe Syriens børn for pengene fra Børnenes U-landskalender.

NORDAMERIKA

Danmark

EUROPA

AFRIKA

SYDAMERIKA

ANTARKTIS

Velkommen til ørkenlandet Jordan

Jordan ligger i den del af verden, som hedder Mellemøsten. Det er ikke så langt fra Danmark.

Det meste af landet er dækket af ørkener. Sten-ørkener og sand-ørkener. Men der er også store, moderne byer. Der er grønne bakker helt i nord. Der er et lille hav med utrolig meget salt i. Og der er en meget vigtig flod:

Jordan er opkaldt efter Jordan-floden, der løber langs med nabolandet Israel. Jordan har også flere andre naboer: Syrien, Saudi Arabien og Irak.

Vestbredden og Golan ligger også lige op ad Jordan, men det er landområder, som er besat eller overtaget af Israel.

I Jordan er de fleste mennesker muslimer, men der bor også folk, som er kristne. Mange af de begivenheder, du kan læse om i Bibelen og i Koranen, foregik lige her i Jordan. For eksempel blev Jesus døbt i Jordan-floden.

Lige siden dengang har Jordan været et mødested for folk fra mange lande. De gamle grækere og romere var her også. Mange steder kan man derfor stadig se flotte ruiner af gamle byer og borge. I dag er Jordan et kongerige, og kongen kommer selv fra en oldgammel slægt, der hedder Hashemitterne.

Der kommer stadig folk fra mange lande hertil: Der har nemlig været krig i flere af Jordans nabolande. Lige nu er der krig i Syrien. Derfor er rigtigt mange mennesker flygtet til Jordan. Nogle af dem bor i flygtningelejre. Men de fleste bor i hovedstaden Amman og andre af Jordans store byer.

KAPITEL 1

EN GOD NYHED

Nour holder sig for ørerne. Det er svært at lave lektier i den larm. Hendes brødre Talal og Yussuf ruller rundt på gulvet, mens de hyler og griner.

"Gider I godt være lidt stille?" siger Nour. Men de hører ikke efter.

"Stille, drenge," siger far ovre fra madrassen.

Det virker. De bliver stille. Talal begynder i stedet at lave armbøjninger. Det gør han hver dag. Han vil være stærk, så han kan forsvare sin familie, når han bliver voksen, siger han.

Yussuf aber efter ham, men det går ikke så godt. Yussuf er kun fire år.

Nour ser over på sin storesøster Asma. Asma sidder for sig selv inde i hjørnet. Hun siger ingenting. Hun sidder bare og ser frem for sig.

Nours to brødre laver altid larm. Men Asma er altid stille nu. Alt for stille efter Nours mening. Som om hun er blevet ligeglad med det hele. Sådan har det ikke altid været. Sådan var det aldrig, da de boede hjemme i **Syrien**. Dengang var Asma altid fuld af sjov og gode ideer. Det var også altid hende, der ville bestemme.

Nour samler sit matematik-hæfte op fra gulvet og sætter sig hen ved siden af Asma.

"Hjælper du mig ikke med matematik?" spørger hun.

Matematikken er faktisk ikke spor svær. Nour vil bare gerne lave noget sammen med Asma. Men Asma ryster bare på hovedet. Nour trækker hende i ærmet.

"Kom nu, Asma."

Asma siger stadig ingenting. Hun bliver ikke engang sur, selvom Nour hiver hårdt i hendes ærme.

Syrien

Syrien er naboland til Jordan. Lige nu har der været krig i Syrien i over syv år. Derfor er det farligt at bo der – også for helt almindelige familier. Huset kan blive ramt af en bombe, eller der kan blive kamp i den by, man bor i. Derfor er mange, mange syriske familier flygtet til Jordan og andre lande. Her kan de være i sikkerhed.

I det samme lyder der et "ding". Det må være fars mobil. Han er den eneste i familien, der har en mobil. Nour stivner. Far har fået en besked. Måske er der nyheder hjemmefra. Fra deres gamle land, Syrien. Måske endda fra deres gamle by, Daraa. Nours hjerte banker hårdt. Der er helt stille i rummet nu. Alle kigger på far.

Far tager mobilen op af lommen. Nour tør næsten ikke trække vejret. Bedstemor er stadig hjemme i Syrien, selvom der er **krig**. Og en af deres onkler. Måske er der sket noget. Far ser på mobilen med en rynke i panden. Men så lyser han op.

"Huset!" udbryder han højt. "Vores hus. Jeg kan ikke tro det. Gud er stor."

Nours mor kommer hurtigt ind ude fra køkkenet.

Far vifter med telefonen i luften.

"Onkel Achmed har været på besøg hjemme i Daraa. Der er roligt lige nu. Han har sendt billeder. Vores hus står der stadig. Gederne er der også. Og træerne i haven!"

De flokkes alle sammen om far for at komme til at se på telefonen.

Og dér er det. Deres gamle hus. Det er over et år siden, Nour så det sidst. Et par af vinduerne er smadrede, men ellers ligner det sig selv.

"Hold så op," siger Nour. Talal maser hende hårdt for at komme nærmere på telefonen. Men så scroller far hen på det næste billede: En flok geder, der græsser mellem oliven-træerne.

"Bibo, der er Bibo," råber Nour glad.

Krig

Krigen i Syrien er en borgerkrig. Borgerkrig er, når grupper i det samme land kæmper mod hinanden. De kan ikke blive enige om, hvem der skal bestemme i landet. Til sidst er de blevet så vrede, at de er begyndt at kæmpe mod hinanden. Med bomber og geværer og soldater. En dag er de nødt til at holde op igen. Og så skal de alligevel finde en løsning.

Fattige flygtninge: Der bor mange syriske flygtninge i den store by Amman i Jordan. Det er svært at finde et arbejde og tjene penge. Derfor har de ikke råd til nyt legetøj til børnene. Men pigen her har fået en fin bamse. Den er hun meget glad for.

Hvad er der i køleskabet?

Familien fra Syrien skal spare på pengene. Også når de køber mad. Her i deres køleskab er der ris, æg og yoghurt. Det er billig og god mad. De køber også grøntsager på markedet. Men kød spiser de ikke så ofte, for det er dyrt.

Bibos ene øre er længere end det andet. Hun genkender ham straks. Bibo var Nours yndlingsged. Han elskede, når hun kløede ham på ryggen: Han kom også altid, når hun kaldte på ham. Og nu kan hun se på billedet, at Bibo lever og har det godt. Geder er gode til at klare sig selv. Selvom der ikke er nogen, der fodrer dem, kan de altid finde noget at spise.

"Det er altså bare en ged," fnyser Talal. "Hvorfor skulle han være så speciel?"

"Fordi jeg siger det," råber Nour hidsigt. "Fordi han er min."

"Hold nu op," siger mor. "I skal ikke skændes. Tænk på, hvor heldige vi er. Tænk, at vores hus står der endnu."

Der triller tårer ned ad hendes kind, men samtidigt smiler hun.

"Skal vi så snart hjem igen?" spørger Yussuf.

Han er lille og forstår ikke så meget. Nour er for klog til at spørge om det. Hun ved godt, hvad svaret er: Der er stadig krig i Syrien. Selvom der er fredeligt i deres gamle landsby lige nu, kan krigen sagtens komme tilbage til den igen. Det er stadig alt for farligt at tage hjem.

Far tager Yussuf på skødet.

"Ikke nu," siger han stille. "Måske en dag. Hvis Gud vil."

De kigger og kigger på billederne, som onkel Achmed har sendt.

De snakker om, hvor heldige de er. Mange af de andre huse i Daraa er blevet ødelagt af bomber. Krig er det værste i verden.

Åh, hvor Nour savner deres hus. Og gederne. Og værelset. Hun spørger de andre, hvad de savner.

Talal savner også sit værelse, siger han.

Yussuf og Talal delte et værelse. Det samme gjorde Nour og Asma. Der var også en stor stue. Og et værelse, hvor far og mor sov.

Fem børn om et værelse: Familien på billedet her har fem børn. De deler ét værelse. De har et godt sammenhold. Her spiller de Monopoly. Det er det samme som Matador. Børnene rydder op på værelset hver dag. De laver også lektier hver dag. Om fredagen har de fri.

Nogle flygtninge vender ikke hjem: Her er et hus i byen Amman. Her bor en familie fra Palæstina. De er også flygtet til Jordan, men det er mange år siden. Det er gået godt for dem. Faren har et job og børnene går i skole. Hele familien har fået lov at blive i Jordan.

Nu bor de i **Amman** i nabolandet Jordan. Her bor hele familien sammen i **ét rum**. Om natten sover de i rummet, og om dagen er det deres stue.

Far siger, at han savner de gamle oliventræer i haven allermest.

Mor savner sin symaskine og bordet ved vinduet, hvor hun altid sad og syede.

Yussuf savner sin bamse.

Så kommer Nour i tanker om Asma. Hele familien klatrer nærmest rundt oven på far for at komme til at se billederne. Men Asma sidder stadig for sig selv i hjørnet. Hun har slet ikke rørt sig.

"Hvad med dig, Asma," spørger Nour. "Hvad savner du mest?"

Asma trækker på skuldrene og mumler noget, der er så lavt, at man ikke kan høre det.

Amman

Amman er hovedstaden i Jordan. Det er en storby, fyldt med folk, biler og butikker. I Amman er der rige gader med store, flotte huse. Men der er også fattige dele af byen. Her er husene ofte dårlige, og lejlighederne er bittesmå. Her bor mange af de syriske flygtninge.

I ét rum

De fleste flygtninge fra Syrien er fattige. Der er heller ikke nok huse til dem alle i Amman. Man skal tjene mange penge for at bo i en stor lejlighed. Derfor bor de fleste flygtninge i Amman i en lejlighed med kun ét rum. Også når det er en familie med mange børn. Så sover alle i familien sammen.

Børnene skal lege: Alle børn har brug for at lege og have det sjovt. Men det er svært for de syriske børn at være glade. De savner deres land og deres hjem. Dansk Flygtningehjælp har flere hjælpe-huse i Jordan. Her kan de syriske børn få hjælp og have det sjovt. Her er børnene i gang med at klippe papirblomster. Og de får også hjælp med lektierne.

Naboerne er også med:

Der er også jordanske børn, som er fattige. De kan få den samme hjælp som de syriske børn i hjælpe-husene. Så lærer de samtidig deres nye naboer bedre at kende. På billedet holder de en fest, hvor de danser og synger for alle forældrene.

KAPITEL 2

STORE PLANER

"Er du klar?"

Talal står og tripper inde på fortovet, mens han holder øje med trafikken.

Det er morgen. Bilerne dytter, og luften er fuld af osen fra dem.

"Du tager første række, så tager jeg den næste," siger han.

"Åbn æsken."

"Ja, ja!" Nour er allerede i gang med at åbne æsken med små pakker tyggegummi. "Du behøver altså ikke hele tiden fortælle mig, hvad jeg skal gøre."

"Jo, jeg gør. Du er så langsom, og i dag skal vi tjene mindst tre **dinarer**! Jeg er træt af at spise gammelt brød og rådne tomater."

Tre dinarer? Det tror Nour ikke på, at de kan. Det højeste de har solgt for, er lidt under to dinarer. Mor blev glad for pengene. Og den aften havde de fået **hummus** til brødet ved aftensmaden.

Talal åbner sin egen æske med tyggegummi-pakker.

Ude på vejen kører bilerne langsomt forbi. Der er altid kø ved det store lyskryds. Det er et godt sted at sælge.

Nour kigger op mod lyskrydset. Nu skifter lyset til rødt, bilerne bremser op og holder stille i to lange rækker.

"**Yalla, Yalla!**" råber Talal og smutter hurtigt ud midt på vejen. Han begynder at gå ned langs rækken af biler.

"Tyggegummi!" råber han højt, "Kun ti **piastre**."

Nour kan ikke lide at råbe højt. Hun går stille langs med bilerne og rækker æsken med tyggegummi frem.

En mand ruller bilvinduet ned, stikker Nour en mønt og tager to små pakker tyggegummi fra hendes æske. Nour takker og putter mønten i sin jakkelomme, mens hun hurtigt går videre.

Folk i de næste tre biler ryster bare på hovedet. De skal ikke have noget. Damen i den næste bil køber 4 pakker. Det går faktisk godt i dag. Nu skifter lyset til grønt. Nour springer hurtigt ind på fortovet. Talal kommer farende hen til hende. Bilerne dytter og sætter sig langsomt i bevægelse.

Dinarer og piastre

Dinarer og piastre er pengene i Jordan. Lige som kroner og øre i Danmark. Én dinar er 100 piastre. Og én dinar er næsten det samme som 9 kroner i Danmark. Så en piaster er cirka 9 øre. Men de fleste ting i Jordan er meget billigere end her i Danmark. Man kan sagtens købe en stor pose grøntsager eller et par brugte sko for bare én dinar.

Hummus

Man kan også få hummus i Danmark. De fleste har sikkert smagt det. Hummus er en arabisk ret. Den er meget populær i hele Mellemøsten. Hummus er lavet af kik-ærter, som bliver kogt og moset. Så kommer der olie og sesam og krydderier i. Det bliver en slags kryddret dip. Og det smager skønt.

Yalla, Yalla!

"Yalla, Yalla!" betyder "kom nu!". Det er arabisk. Folk i Syrien, Jordan og i de andre arabiske lande siger det tit.

"Hvor meget?" spørger Talal.

"60 piastre. Hvad med dig?"

"Jeg fik 30," siger Talal tilfreds. "Det bliver en af de gode dage, det ved jeg bare."

Men da der igen bliver rødt, sælger ingen af dem noget.

Resten af formiddagen er heller ikke god.

Da de går hjem for at skifte til **skole-uniform** og hente deres tasker, har de kun tjent lidt over en dinar tilsammen.

Talal er i dårligt humør.

"Jeg gider ikke sælge tyggegummi mere," mukker han, mens de trasker hjemad. "Jeg vil have et rigtigt arbejde."

"Det kan du ikke. Hvad så med skolen?" indvender Nour.

Skole-uniform

I Jordan skal alle børn have en uniform på, når de er i skole. Det er en blå kjole til pigerne. Til drengene er det bukser med en blå skjorte. Sådant er det også i mange andre lande. Så behøver ingen at spekulere over deres tøj. Tror du også, det ville være en god idé på din skole?

Ahbal

"Ahbal" er arabisk. Det betyder "du er totalt skør!" eller "er du blevet sindssyg?". I Jordan siger man det tit for sjov. Det hedder kun "ahbal", når man siger det til en dreng. Hvis man vil sige det samme til en pige, hedder det: "Habla".

"Den dropper jeg da bare. Abdel fra min klasse er også droppet ud. Han fejer gulv hos en frisør nu. Han tjener penge, og hans familie får kylling to gange om ugen!"

"**Ahbal!**" fnyser Nour. "Du er totalt skør. Du skal passe skolen, det siger far og mor også."

"Men jeg er træt af gammelt brød og rådne tomater!" mukker Talal. "Og mine sko klemmer."

Nour ved godt, at hans sko er blevet for små. Det er hendes egne også. Men der er ikke råd til nye. Heldigvis passer deres vinterjakker nogenlunde endnu. Hjemme i Daraa var deres far smed, og deres mor syede kjoler til folk, så familien havde det godt. Men her i Jordan kan ingen af dem få arbejde.

Tavse går børnene forbi bageren, hvor de nogle gange får gammelt brød gratis. Foran blomsterbutikken standser Talal.

"Jeg går herind og spørger, om jeg kan få arbejde!"

"Nej du gør ej, din...," begynder Nour.

Men Talal er allerede smuttet ind ad den åbne dør. Nour følger tøvende efter.

Manden i blomsterbutikken er ved at binde en buket med lyserøde liljer.

Lækre falafler: Ved du, hvad en falafel er? Det er en lille bolle, der er lavet af kikærter. De bliver stegt i olie. Så bliver de helt sprøde og lækre. Man kan spise dem i et pitabrød sammen med salat. Falafler er mange børns livret i Jordan og Syrien.

Juice af granat-æbler: I Jordan dyrker de mange granat-æbler. De er fulde af røde kerner med masser af saft i. Kernerne kan man bruge i en salat. Man kan også presse saften ud af granat-æblerne. Det smager skønt og er meget sundt.

"**Salaam**," siger Talal kækt. "Jeg søger arbejde. Har du brug for nogen til at hente ting og feje gulvet og den slags?"

Indehaveren ryster på hovedet.

"Desværre. Jeg har allerede ansat en."

"Nå," Talal ser skuffet ud, "Men tak alligevel."

Nour ånder lettet op. Tænk, hvis Talal havde fået arbejde.

Det er slemt nok, at Asma ikke kommer i skole længere. Skole er vigtigt, det siger far og mor tit. Især når man er flygtning. Uden skole, ingen fremtid. Nour har hørt det tusind gange.

"I er fra Syrien, ikke?" spørger blomstermanden.

Nour og Talal nikker begge to. Manden vil åbenbart gerne snakke lidt, og det passer Nour fint. Hun snuser forsigtigt ind. Der dufter så dejligt herinde i butikken. Ude på gaden lugter der af bilos og gammelt affald.

Manden peger på Talals æske med tyggegummi.

"Er det jer, der sælger tyggegummi oppe i det store kryds?"

Talal nikker igen.

"Jeg syntes nok, jeg havde set jer før. Men der er måske ikke så meget gang i salget?"

Talal trækker på skuldrene.

"Ikke i dag, i hvert fald."

"Hvorfor prøver I ikke ved **souk'en** inde i centrum?" foreslår manden. "Der er masser af mennesker, og de har flere penge end folk har herude."

Talal lyser op.

"Tak, tusind tak!"

"Det var så lidt." Manden sætter den færdige buket ned i en spand vand. "Kan I forresten ikke hjælpe mig af med dem her?"

Han går hen til et lille bord bagerst i lokalet og henter to små pakker i hvidt papir. Han rækker den ene til Talal og den anden til Nour. Det er to små pitabrød med falafel i.

Nour tøver.

"Er det ikke din frokost?" spørger Talal.

Blomstermanden klapper sig på maven og smiler skævt.

"Jeg fik en stor morgenmad, så jeg er stadig mæt," siger han.

Lidt efter står Nour og Talal ude på gaden og spiser hver sit pitabrød. Falaflen er sprød og krydret. Der er også hakket tomat og hummus i. Nour prøver at spise langsomt, nyde hver mundfuld, men det er svært. Talal har slugt sin i tre store bidder.

Salaam

"Salaam" er arabisk, og man bruger både det ord til at sige goddag og farvel og hej. Hvis man vil være ekstra høflig, siger man "Salaam aleikum". Det betyder egentlig: "Fred være med dig."

Souk'en

En souk er et kæmpe marked. Her er der smalle gader med en masse boder og butikker. Det vrirler med folk, og man kan købe næsten alt. Der er stabler af frugt og grønt. Der er frisk fisk og kasser med oliven. Store sække med krydderier. Og levende høns. Man kan også købe tøj og guldsmykker.

Nammenam: Jordanere og syrere er vilde med nødder og mandler. Her på markedet er der massevis at vælge mellem. De fleste er ristede, lige som peanuts. Nogle har salt på. Nogle har lækre krydderier på. Nogle af nødderne er der honning eller sukker på.

Kager og søde sager: I Mellemøsten elsker både voksne og børn søde sager. De laver masser af forskellige kager. Kagerne er ofte lavet af nødder, frugt og sirup. Folk fra Syrien er kendt for at lave nogle af de bedste og flotteste kager.

Talal er i højt humør, mens de skynder sig hjem. Snakker løs og lægger planer. I morgen er det fredag, så har de fri. De kan tage bussen ind til centrum og sælge tyggegummi der. Og tjene en masse dinarer!

Da Nour lidt senere er på vej til **pigeskolen**, kommer hun forbi fodboldbanen. Nogle børn løber rundt derinde og sparker til en rød plastikbold. De har fri fra skole nu.

Inde i skolen, midt i flokken af andre piger, mærker hun en hånd på sin skulder. Hun ser op. Det er en af de store piger.

"Hej," siger hun. "Du er Asmas lillesøster, ikke?"

"Jo," nikker Nour.

"Hvorfor kommer hun ikke i skole mere?" spørger pigene. "Er hun syg?"

Nour ved ikke, hvad hun skal svare. Er Asma syg? Nej, det er noget andet, der er i vejen, men Nour kan ikke forklare det.

Så hun nikker bare igen.

"Jeg håber, hun snart bliver rask," siger den store pige. "Hils hende fra mig. Hils hende fra Fatma, og sig, at jeg savner hende."

Hun giver Nours skulder et klem, og så er hun væk.

I **arabisk-timen** har Nour svært ved at koncentrere sig. Arabisk er ellers hendes yndlingsfag. Hun sidder og tænker på Asma. Livet er hårdt for hele familien her i Jordan, men de har det dog nogenlunde. Bare ikke Asma. Hun har ikke været i skole i over en måned nu.

Far og mor prøver at få hende afsted, men hun vil ikke, og nu har de vist givet op.

Men Nour vil ikke give op! Hun savner Asma, sådan som hun var før. Asma, der altid hjalp med lektierne. Asma, der altid ruskede hende i håret og kaldte hende "dumme lille æsel" for sjov. Asma, der spillede kamp. Asma var nemlig vild med fodbold dengang. Hun var endda anfører på skoleholdet hjemme i Daraa.

Nu er Asma blevet ligeglad med fodbold. Hun er ligeglad med alting.

De skændes ikke engang, Asma og Nour. Selv det savner Nour. Tænk, at man kan savne at blive skældt ud af sin storesøster!

Pigeskolen

Mange skoler i Jordan er kun for piger – eller kun for drenge. Men der er også nogle skoler, der er blandede. I skolerne kan man godt se, at der er kommet mange syriske flygtninge. Ofte må de endda dele dagen i to. Så går de jordanske børn i skole om formiddagen. De syriske børn går i skole om eftermiddagen.

Arabisk-timen

En arabisk-time i Jordan er ligesom at have dansk i en dansk skole. Både syrere og jordanere taler arabisk. Det er helt anderledes end dansk. Man bruger andre bogstaver. Og man skriver og læser også den modsatte vej: Man starter på højre side af papiret og skriver hen mod venstre.

Alle børn skal lære noget:

Måske skal børnene fra Syrien bo i Jordan i mange år. Derfor er det meget vigtigt, at de kommer i skole. Heldigvis taler de samme sprog i Jordan og Syrien. De taler arabisk. Det betyder, at de syriske børn nemt kan følge med i timerne.

Idræt på skolen: Her er der idræt på en pigeskole i Amman. Pigerne spiller fodbold. De er ret gode til det. Nogle af pigerne har tørklæde på, fordi de er muslimer. De andre piger er også muslimer, men bruger ikke tørklæde. Det er noget, pigerne og deres familier bestemmer.

joha og hans søn

Joha var på vej til marked med sin søn. De havde et æsel med. Joha red på æslet, og hans søn gik ved siden af.

Så kom de forbi en familie, som stod ved vejen.

"Hvor er du slem!" råbte manden til Joha.

"Ja," råbte hans kone. "Du rider på et æsel, mens din stakkels søn må gå."

"Det er bare SÅ tarveligt," råbte børnene.

Joha sprang straks af æslet og løftede sin søn op på det.

Så gik de videre. Nu red sønnen på æslet. Joha gik ved siden af.

Så kom de forbi to damer.

"Har du set det?" sagde den ene dame.
"En gammel mand, der må gå i denne varme."

"Ja," sagde den anden dame. "Mens hans søn sidder og dovner på æslet!"

"Sådan noget svineri!" sagde begge damerne.

Nu kravlede Joha op til sin søn på æslet. Så red de begge to afsted mod markedet.

Lidt efter kom de forbi en flok mænd.

Mændene råbte med sure stemmer.

"To på et æsel. Det er synd for æslet."

"Det stakkels dyr kan jo næsten ikke gå."

Joha og hans søn hoppede straks ned fra æslet. Nu gik de begge to.

Endelig kom de til markedet. Der var mange folk. De råbte også op.

"Se ham den gamle nar, og hans dumme søn," råbte en. "De har et æsel, og så vader de afsted på deres fødder!"

"De fatter ikke, at man kan ride på et æsel," råbte en anden.

"Tåber," råbte en tredje.

Alle lo højt.

"Nå, min søn," sagde Joha. "Hvad kan vi lære af alt det her?"

Johas søn kunne ikke svare.

"Jo," sagde Joha. "Man ikke kan gøre alle glade. Derfor kan man lige så godt gøre det, man selv synes er bedst."

"Ved du, hvad jeg synes?" sagde Johas søn.

"Hvad?"

"Jeg synes, at vi skal købe en stor kebab."

Og det gjorde de.

KAPITEL 3

FLUGTEN

Det er nat, men Nour sover ikke. Yussuf har lige hamret sit knæ ind i siden på hende. De ligger tæt ved siden af hinanden, og han sover altid så uroligt.

Nour skubber ham lidt væk, og vender sig om på siden. Men hun kan ikke sove. Hun ligger i mørket og lytter. Der er mange lyde i det lille rum. Far snorker ovre fra væggen. Talal smasker i søvne. Og nu er der også en anden lyd.

En lille, stille gråd. Det er Asma, der græder.

Hun græder aldrig om dagen, kun om natten. Når hun tror, at ingen hører det. Men Nour hører det. Nour har hørt det mange gange.

Nour bliver urolig, når hun hører Asma græde sådan. Der er sket noget med Asma, noget helt forkert. Nour bliver da også selv ked af det nogle gange; hun længes også efter Daraa og deres gamle liv. Men Asma er ked af det hele tiden. Det er, som om ingenting i verden kan gøre hende glad igen.

Måske er det på grund af månestenen.

Den magiske månesten, som skulle beskytte dem alle sammen. Nour husker tydeligt den aften hjemme i Daraa. Dengang bedstemor gav hende månestenen. Det var, efter at helikopterne var begyndt at komme. Og bomberne.

Nour lå i sin seng, og så kom bedstemor stille ind i værelset. Hun trak gardinet fra, så månen skinnede ind gennem vinduet. Så satte hun sig på Nours sengekant.

Hun havde noget i hånden. En mat, grønlig sten.

"Se," sagde hun til Nour.

Nour satte sig op i sengen.

Bedstemor holdt stenen op for vinduet, så månens lys ramte den. Den lille grønne sten begyndte at skinne. Som om den havde et hemmeligt lys i sig, som månen lokkede frem.

"Hvor er den fin," hviskede Nour betaget.

"Det er en månesten," sagde bedstemor. "Den har en magisk kraft i sig, sådan en månesten. Hvis man skal rejse langt væk, giver den beskyttelse på rejsen. Den giver også hjælp på det nye sted, man kommer hen."

"Er det virkelig rigtigt?" spurgte Nour.

Hun havde aldrig hørt om sådan noget før.

Nour holdt stenen op for vinduet, som hun havde set bedstemor gøre. Den begyndte igen at skinne.

"Den er til dig," hviskede bedstemor. "Du skal tage den med og bære den. For jeg ved, du vil passe godt på den. Månestenen vil beskytte jer, når I tager afsted."

Nour mærkede et jag af uro i maven.

"Tager afsted?" sagde hun. "Hvad mener du?"

Bedstemor lagde stenen i Nours hånd og lukkede forsigtigt hendes fingre omkring den.

"Bomberne faldt jo på markedet i dag. Der, hvor din mor plejer at handle. Det er farligt for jer at blive her."

"Men hvad med dig?," spurgte Nour.

"Jeg er gammel, for gammel til at flygte," sagde bedstemor.
 "Når jeg skal dø, vil jeg dø her i mit eget land."

"Men ..."

"Schyy, læg dig nu ned og sov. Men lov mig, at du passer godt på månestenen."

To dage senere faldt bomberne også på skolen i Daraa. Heldigvis var det sent om aftenen, så skolen var tom. Lyden fra helikoptere og bomber holdt dem vågne hele natten. Gennem vinduerne kunne man se ildskæret og røgen på himlen.

Så sagde far, at de skulle gå ud i bilen. Mor havde allerede pakket nogle **tasker og kufferter**. Hun sagde, at de skulle tage vinterjakkerne på.

Nour lagde månestenen ned i jakkelommen, inden hun forlod huset.

Bomberne faldt omkring dem, mens de kørte væk. Nour trykkede næsen mod bilruden. Hun kunne ikke lade være med at kigge ud. Overalt var der røg og ildglimt. En bombe faldt så tæt på, at hele bilen rystede. Nour knugede hele tiden den magiske månesten nede i jakkelommen. Og måske var det den, der hjalp dem. Der skete ingenting med Nour og familien.

Lyden fra bomberne blev fjernere. Til sidst var natten mørk og stille. Nour og hendes søskende sov på bagsædet.

Et stykke tid boede de i en lille landsby langt fra Daraa. En venlig familie gav dem lov at bo i kælderen i deres hus. Men så kom der også helikoptere og bomber der. Nu måtte de flygte videre

Tasker og kufferter

De fleste syriske flygtninge fik kun få ting med sig, da de flygtede. Kun lige de ting, de selv kunne bære i tasker og kufferter. Hvis de havde en bil, kunne de fylde bilen op. Men ikke mere. Resten måtte de bare efterlade i huset: møbler, dyner, køkkenting, legetøj og meget andet.

igen. De havde ingen benzin til bilen. De måtte efterlade de fleste af deres ting – og bare begynde at gå. I retning af grænsen til Jordan.

De gik i flere dage.

Mens de gik, lå månestenen sikkert i Nours lomme. Og der skete ikke noget. Ikke med Nour. Ikke med hendes familie.

Mange flotte kirker: I mange hundrede år, efter at Jesus blev født, boede der masser af kristne i Jordan. Derfor er der mange oldgamle kirker. I dag bor der stadig nogle kristne i Jordan. Men langt de fleste jordanere er muslimer.

Romerne og grækerne var her: Lige siden oldtiden har Jordan været mødested for folk fra mange lande. De gamle grækere og romere byggede byer, templer og veje her. I Jordan kan man stadig se de flotte ruiner mange steder.

Men så kom den nat i ørkenen. Den husker Nour tydeligt.

De gik i en lang **karavane** af mennesker, som også var på flugt. Sandet var tungt at gå i. Asma opmuntrede hende, for dengang var Asma stadig sig selv.

"Yalla! Kom nu, du kan godt," sagde Asma.

Da natten faldt på, blev det meget koldt.

Nours ben kunne næsten ikke mere. Men så kom månen frem på himlen. Nour havde aldrig set så strålende en måne før.

Hun stak hånden i lommen og tog månestenen frem. Hun ville se den skinne. Se månen kalde stenens hemmelige lys frem.

I det samme fik hun et skub i ryggen. Nogen var kommet til at gå ind i hende. Den lille, glatte månesten gled ud af hendes hånd.

"Nej!" hviskede Nour. "Nej!"

Hun faldt ned på alle fire og ledte efter månestenen. Hendes hjerte hamrede. Hun ledte og ledte i det løse sand. Gravede og følte med fingrene. Men hun fandt ingenting.

Store og små fødder trampede forbi hende, hen over det bløde ørkensand. Lige dér hvor månestenen var faldet. Folk blev ved at gå forbi.

"Nour, Nour!" Det var fars stemme.

Han tog hende i armen og trak hende op at stå.

"Du må ikke sakke bagud, det er farligt. Tænk, hvis du bliver væk fra os andre."

Nour strittede imod, men det hjalp selvfølgelig ingenting.

Månestenen var væk. Forsvundet i ørkensandet.

Senere kom de til en **lejr** med mange telte. Så kørte de videre i en overfyldt bus. Til sidst kom de til den lille lejlighed her i Amman i Jordan. Og det var her, Asma begyndte at blive stille om dagen og græde om natten.

Hvis bare Nour ikke havde tabt månestenen. Hvis bare hun havde passet bedre på den. Nu kan den ikke længere beskytte dem. Og nu kan den ikke hjælpe Asma.

Lejr

Nogle af flygtningene i Jordan må bo i en lejr. Det er en hel lille by af ens telte eller skure. Nogle flygtninge-lejre ligger ude i ørkenen. Mange flygtninge må bo i sådan en lejr i flere år. Derfor har lejren også skoler, et lille hospital og små butikker. Der kan man købe mad, tøj og andre ting.

Karavane

En karavane er et gammelt ord for en flok mennesker, der vandrer sammen. For eksempel for at gå gennem en ørken. Eller andre barske og øde steder. Når man følges ad, kan man hjælpe hinanden. Mange flygtninge fra Syrien er gået gennem ørkenen i karavane.

Lejren i ørkenen: Der findes flere flygtninge-lejre i Jordan. Her får alle flygtningene et lille hus at bo i. De får også lidt penge, de kan købe mad for. Lejren er som en hel lille by – bare midt ude i ørkenen. Her er meget varmt om sommeren og koldt om vinteren.

Kom med indenfor: Sådan her ser der ud inde i et af de små huse i lejren. Der er en masse madrasser, et gulvtæppe og en ovn. Der er sølv-farvede plader på alle væggene. De hjælper, så husene er lidt koldere om sommeren og lidt varmere om vinteren.

DOWNTOWN

"Lad mig være!" vrisser Nour og forsøger at trække sit tæppe op over hovedet igen. Der er nogen, der rusker hende hårdt i skulderen.

"Yalla, yalla!" hvisker Talals stemme lige ind i hendes øre. "Vågn nu op, dit sløve læs! Det er fredag, vi skal ind til centrum!"

Nour sætter sig op og er pludselig lysvågen. De har jo aftalt at tage bussen ind til byen i dag.

Hun kommer hurtigt op.

Resten af familien sover stadig på deres madrasser, som ligger ud over hele gulvet.

Talal har de to kasser tyggegummipakker under armen. Hans øjne gnistrer af utålmodighed. Nour får lydløst sko og jakke på. Hun og Talal tripper forsigtigt mellem madrasserne over mod døren.

"Hvad skal I?" Det er mors stemme.

Nour stivner.

"Bare ud og sælge tyggegummi," siger Talal hurtigt.

Det er jo ikke løgn, at de skal sælge tyggegummi. Alligevel føler Nour et stik af dårlig samvittighed. Far og mor ville helt sikkert ikke give dem lov til at tage helt ind til byen alene.

De løber ned ad den smalle trappe mellem husene og hopper på bussen nede ved den store vej.

Bussen snegler sig afsted op og ned ad byens stejle bakker. Trafikken er tæt. Talal vrider sig uroligt i sædet, for han hader at sidde stille.

Endelig er de inde i centrum.

Det suger af spænding i Nours mave, da hun står ud af bussen. Sikken et mylder. Biler og mennesker overalt. Boder og butikker med alle mulige ting.

Jordans hovedstad: For mange år siden blev byen Amman bygget på syv høje. Som du kan se, går byen også op og ned ad bakke. Der er en ny bydel med moderne huse og butikker. Der er også gamle dele af byen. Og der er områder, hvor der bor mange fattige.

Teater fra oldtiden: Midt i Amman ligger det store, gamle teater. Det er meget flot. Det blev bygget af romerne for næsten 2.000 år siden. Om aftenen kommer folk fra byen her hen for at mødes med deres venner. Der kan sidde 6.000 mennesker i teatret.

Foran dem ligger en **kæmpe moské** med to høje minareter. Pladsen foran den er også fuld af mennesker.

"Vi må hellere gå sammen," siger Talal.

Nour er helt enig.

"Hvis vi nu alligevel kommer væk fra hinanden, så mødes vi der, ikke?"

Nour peger på den lave trappe, der fører op til moskéen.

"God idé," siger Talal. "Og når vi sælger tyggegummi, så holder du æskerne. Så tager jeg mod pengene."

Det er så irriterende, at han altid fortæller hende, hvad hun skal gøre. Og så er han endda yngre end hende. 16 måneder yngre, faktisk.

Så begynder de at gå rundt på pladsen.

Nour holder æsken frem. Men der er der ingen, der vil købe noget.

"Se!" udbryder Talal.

Lidt borte går en stor dreng og sælger tyggegummi! Og endnu længere inde i menneskemylderet får Nour øje på to til.

Der er altså mange andre børn, der sælger her.

"Yalla!" siger Talal. "Kom."

De drejer væk fra pladsen og går ind i selve souk'en, som er fyldt med butikker med tøj, sko og smykker.

Kæmpe moské

En moské er et helligt hus, hvor muslimer kommer for at bede. Inde i moskéen må man ikke have sko på. Kvinder skal have tøj på, der dækker både armene, benene og håret. Hver fredag er der fredagsbøn. Så strømmer en masse folk til moskéen.

Her er der endnu flere mennesker.

Det er Talals tur til at tage æskerne. Nour går lidt bag ham og tager mod pengene.

Her går det bedre. De får hurtigt solgt fem pakker.

"Yes!" siger Talal ind i Nours øre. "Hvis det her bliver ved, kommer vi hjem med masser af dinarer!"

Masser af biler og butikker: Amman er en meget travl by. Her er masser af små butikker og restauranter. Der er også rigtig mange biler over det hele. Derfor kan det godt tage lang tid at komme fra ét sted til et andet.

Flotte malerier på husene:

Hvis du går en tur i Amman, så hold godt øje med husenes mure. Der er nemlig flotte væg-malerier over det hele. Der kommer kunstnere fra hele verden for at male på murene.

Nu fanger Nour et glimt af noget gyldent. De er på vej forbi en smykkebutik. Vinduet er fyldt med halskæder, armbånd og ringe i guld. Nour kan ikke lade være med at standse og kigge.

Så giver det et sæt i hende. Der er en halskæde med en mat, grøn sten. Den ligner fuldkommen månestenen, hun fik af bedstemor. Denne her er bare slebet i dråbeform. Mon det også er en månesten? Mon den også kan hjælpe sin ejer?

"Yalla, Yalla!" råber Talal utålmodigt. "Kom så!"

Nour river sig løs fra smykkebutikkens vindue og vender sig for at løbe efter Talal.

I samme øjeblik kommer en dame ud af butikken. Nour må standse brat for ikke at brase ind i hende. Damen ser fin ud. Hun har en sort **abaya og en hijab** med sølv-mønster på. I hånden har hun en pung og en fin æske. Hun er ved at putte begge dele ned i sin håndtaske.

Damen går forbi Nour. Men Nour når lige at se, at pungen ikke kommer rigtigt ned i damens taske. Den glider ud og lander på fortovet – midt i mylderet af folk. Damen går bare videre uden at opdage noget. Nour står et øjeblik og stirrer efter damens ryg. Så skynder hun sig at samle pungen op.

Abaya og hijab

En abaya er en kjole eller frakke, som når helt ned til jorden. Den har også lange ærmer. Mange kvinder går med abaya i muslimske lande som Jordan og Syrien. Hijab er et tørklæde, der dækker håret. Det går de fleste kvinder med i Jordan. Også mange piger går med hijab.

Masser af friske grøntsager i souk'en: Jordanerne spiser masser af frugt og grønt. Bare se de her kæmpe stabler. Den slags boder kan du finde overalt i souk'en. Der er tomater, agurker, blomkål, citroner og meget andet. Sælgerne synger højt: "Kom og køb, kom og køb. Friske grøntsager. Billige grøntsager."

Tøj og sko til alle: I souk'en er der en hel gade, hvor der kun er tøj og sko. Noget af det er nyt, men det meste er brugt og billigt. Det kan godt tage lidt tid at finde tøj og sko i den helt rigtige størrelse.

"Vent her!" råber hun til Talal. "Jeg kommer lige om lidt."

Nour sætter efter damen.

"Undskyld, du tabte denne her."

Damen ser overrasket på Nour.

Nour rækker hende pungen. Damen ser ned på pungen. Så ser hun på Nour igen. Hendes øjne bliver varme.

"Mange tak! Hvor var det fint gjort."

Damen åbner pungen. Hun fisker en pengeseddel op og rækker den frem mod Nour.

"Du fortjener en findeløn."

Damen fastholder Nours blik, mens hun trykker pengesedlen ind i hendes hånd.

"Må Gud være med dig, søde pige."

Damen putter pungen i tasken, sender Nour et smil og går.

Nour står og stirrer på pengesedlen i sin hånd. Hun kan ikke tro sine egne øjne.

"Hvad laver du, tøs!" råber en høj stemme. En mand står foran en skobutik og ser meget vred ud. Han fægter med armene, mens han råber op.

"Tiggeri er forbudt her hos os i Jordan! Vi vil ikke have den slags. Og slet ikke her i souk'en."

Nour har ikke tigget! Men manden vil slet ikke høre på hende. Han råber op om, at han vil tage hende med til politiet. At tiggere som hende kommer i fængsel.

Nours hjerte hamrer i panik. I et spring sætter hun forbi den vrede mand og stikker af.

Legetøj fra gulv til loft: I den store souk i Amman er der også en gade med mange små legetøjs-butikker. Her er det spændende at gå på opdagelse. Det meste er billigt legetøj i plastik, men man kan sagtens finde noget, der er sjovt at lege med.

Hallo – skal du ha' en kylling? Hvis du vil have kylling til middag, så går du bare hen til kyllingeslagteren. Her peger du på en levende kylling. Så sørger slagteren for at hugge hovedet af den og rense den for dig.

JOHA OG VERDENS UNDERGANG

Ali, Omar og Taher var bedste venner.

De hyggede sig ved Alis hus. De sad og pralede med deres nye tøj.

"Er mine sko ikke bare seje?" sagde Omar.

"Og mine bukser," sagde Taher. "Er de ikke bare mega-flotte?"

"Min skjorte er da meget sejere," sagde Ali. "Pigerne er vilde, når de ser mig med den skjorte."

Lidt efter blev de tre venner sultne. Men de havde brugt alle deres penge på tøj. De havde ikke købt noget mad.

"Jeg kunne æde en hel kamel," sagde Ali.

"Jeg kunne æde ti kameler!" sagde Taher.

Nu så Omar en ged. Geden stod lige foran naboens hus.

"Mums," sagde han. "Den ser lækker ud. Jeg gad godt at spise sådan en grillet ged."

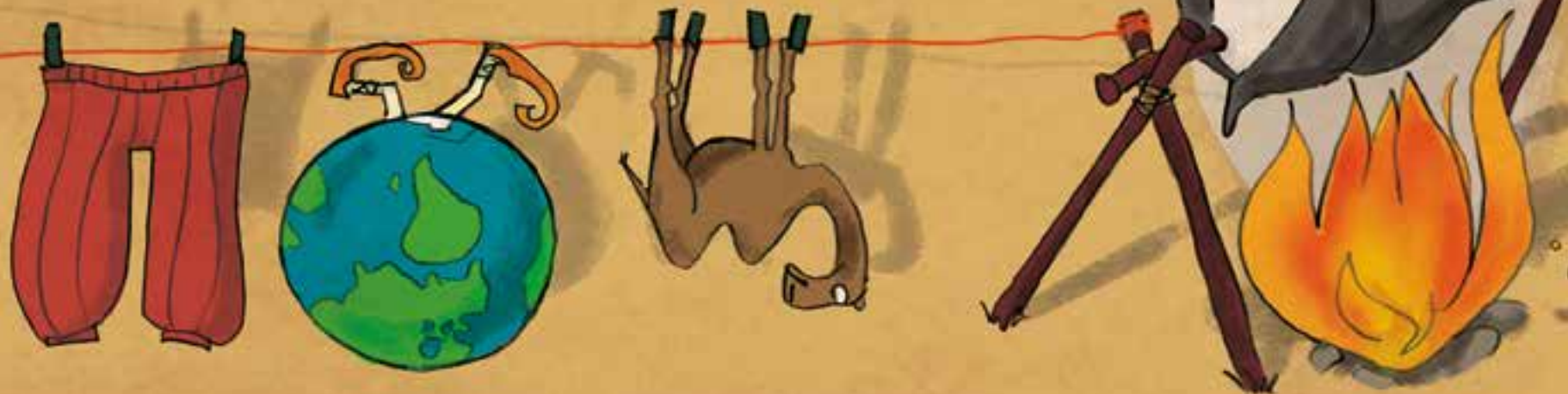
"Det er Johas ged," sagde Ali. "Han er min nabo. Ham kan vi nemt narre."

De tre venner gik hen til Johas hus. De bankede pænt på. Joha lukkede op.

"Har du hørt det?" sagde Ali. "Verden går under i morgen. Så dør vi alle sammen. Din ged dør også. Så kan vi lige så godt spise den nu, ikke?"

"Jo da," sagde Joha, "Kom, vi går ned på stranden og griller den."

De tre venner gik med Joha og hans ged ned på stranden.

"I kan tage jer en tur i vandet," sagde Joha. "Så griller jeg geden imens."
De tre venner tog badebukser på. Så løb de ud i vandet. Lidt efter duftede der dejligt af grillet kød. De skyndte sig op på stranden.
Men de kunne ikke finde deres tøj.
"Hvor er mine sko?" sagde Omar.
"Og hvor er mine bukser?" sagde Taher.
"Kan I se min skjorte?" sagde Ali.

Joha sad ved bålet. Han grillede en steg. Men geden stod ved siden af.

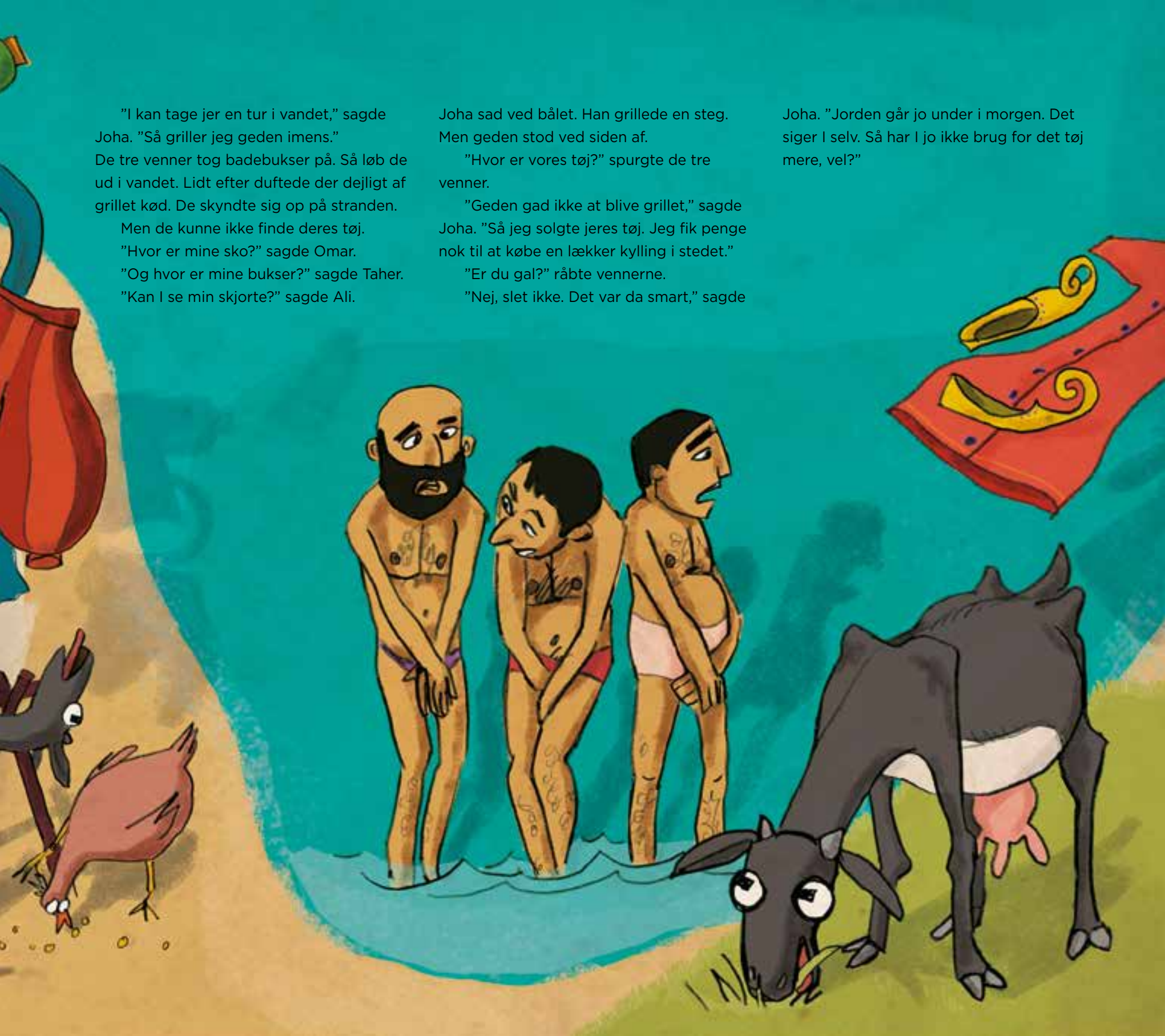
"Hvor er vores tøj?" spurgte de tre venner.

"Geden gad ikke at blive grillet," sagde Joha. "Så jeg solgte jeres tøj. Jeg fik penge nok til at købe en lækker kylling i stedet."

"Er du gal?" råbte vennerne.

"Nej, slet ikke. Det var da smart," sagde

Joha. "Jorden går jo under i morgen. Det siger I selv. Så har I jo ikke brug for det tøj mere, vel?"

KAPITEL 5

EN FORMUE!

Nour løber alt, hvad hun kan. Hun snor sig ud og ind mellem de mange mennesker. Hun kaster et blik over skulderen – og kan tydeligt se den vrede mands ansigt i mængden bag sig.

Ude af sig selv forsøger hun at sætte farten op. Hun er hele tiden ved at brase ind i nogen. Hjertet banker løs, halsen er tør.

Hun smutter rundt om et hjørne og løber forbi boder med stabler af grøntsager. Hun er lige ved at brase ind i en mand, der slæber en hel stak tomat-kasser, men kanter sig forbi ham i sidste øjeblik.

Så kommer hun ind i en gade med lidt færre mennesker. Hun sætter farten op og ser sig igen tilbage over skulderen. Nu kan hun ikke se den vrede mand.

Hun smutter ind mellem to parkerede biler.

Nour står længe i skjul mellem bilerne og holder øje, indtil hun er helt sikker på, at manden er væk.

Så åbner hun sin knyttede hånd og glatter pengesedlen ud.

Det er en 10-dinar seddel! Hele 10 dinarer! Det er en lille formue. Dem kan man købe masser af mad for. Eller gode, brugte sko, både til hende og Talal.

Nour kan knapt tro sit held. Glæden bobler i maven. Og nu kommer Talal til at måbe!

Talal!

Parfume-mesteren:

Araberne har altid været mestre i at blande dufte. Faktisk er det dem, der har lært os andre at bruge parfume. I souk'en er der mange parfume-magere. De blander duftene, præcist som du gerne vil have det.

Billige dufte: I gamle dage brugte parfume-mageren dyre og sjældne ting fra naturen. Sådan er det ikke mere. Nu køber han færdige dufte, som han blander sammen. Derfor er det billigt at købe parfumer i hans butik. Duftene står her i de flotte flasker.

Kalde til bøn

Fem gange om dagen lyder der høj sang fra alle moskéerne i Amman. Det lyder smukt. Sangen minder folk om, at nu skal de bede. Nogle går i moskéen for at bede. Nogle gør det hjemme eller på arbejdet. Så ligger de på knæ og vender sig mod byen Mekka. Det er verdens helligste by for muslimer.

Nour mærker et jag af uro. Talal må være ude af sig selv af bekymring nu. Godt, at de aftalte at mødes på trappen foran den store moské. Nour er ikke sikker på, at hun kan finde tilbage, men hun spørger et par unge kvinder om vej.

Nour skynder sig afsted. Bare Talal nu er på mødestedet.

Mens hun går tilbage gennem en smal gade, bliver der **kaldt til bøn** fra moskéerne.

Nour standser op et øjeblik og lytter efter. Herinde i souk'en klinger sangen dybt og smukt over byens tage.

Hun er standset foran en butik med legetøj, sportsudstyr og alle mulige dimser. I vinduet får Nour øje på en fodbold. En rigtig, håndsytet fodbold. Nour trykker næsen mod ruden. Hun kommer til at tænke på Asma. Asma havde præcis sådan en fin bold hjemme i Daraa.

Hun stod tit og jonglerede med den ude bag huset. Hendes rekord var 25 spark, uden at bolden ramte jorden en eneste gang.

Onkel Achmed brød sig ikke om det. Nour hørte ham flere gange diskutere det med far.

”Du lader din datter spille bold? Det er forkert. **Piger skal ikke dyrke sport.** Piger skal opføre sig pænt og hjælpe deres mor i huset.”

Men far var ikke enig. Hvis Asma var glad for fodbold, skulle hun da have lov at spille, mente han.

Asma fik ikke sin fodbold med, da de flygtede gennem ørkenen. De fik næsten ingen af deres ting med.

Mens Nour står og kigger på fodbolden i vinduet, spirer en tanke frem i hende:

Hvad nu, hvis Asma fik sådan en fodbold igen? Sådan en rigtig flot fodbold med syninger? Måske ville hun blive glad? Måske ville hun få lyst til at stå og jonglere lidt med den ude på gaden? Eller gå ned på fodboldbanen ved skolen, hvor der altid løber børn rundt og spiller?

Jo mere Nour kigger på fodbolden, jo mere sikker bliver hun. Asma MÅ blive glad, hvis hun får den fodbold som gave.

Pludselig har Nour allerede gjort det. Gået ind i butikken, købt bolden. Står ude på gaden igen med den under armen. Otte dinarer kostede den, så hun har stadig to dinarer tilbage.

Talal! Hun havde helt glemt ham. Igen!

Med bolden under armen løber hun tilbage til den store moské.

Piger skal ikke dyrke sport

I mange familier i Jordan må drenge og piger ikke det samme. Der er også forskel på, hvordan de bliver opdraget. Nogle familier synes, at piger ikke skal dyrke sport. Nogle synes, at piger skal blive hjemme og hjælpe deres mor i huset. I andre familier er reglerne lidt anderledes.

Mestre i mosaik: De arabiske lande har altid været kendt for fin mosaik-kunst. En mosaik er et billede, der er lavet af bittesmå fliser og sten. Man kan også få mosaikker i træ og perlemor. Her er det et backgammon-spil i perlemor.

Mosaik til flotte møbler:

Jordanerne kan godt lide flotte træmøbler. De må gerne være pyntet med farver og mønstre. De fine mosaikker i træ bruges både til bordplader, til skabe og til at pynte på væggen med.

Heldigvis får Nour øje på Talal, straks hun drejer ind på pladsen til moskéen.

Hun løber over mod ham. Kan ikke vente med at give ham den gode nyhed: At hun har en fin gave til Asma. Og to dinarer i lommen.

"Nå der er du? Hvad skete der?" spørger Talal.

Så får han øje på bolden.

"Hvor har du fået den fra? Det er jo en rigtigt dyr fodbold."

Nour kan slet ikke få smilet af ansigtet, mens hun fortæller ham det hele.

Men Talal er ikke spor glad, da hun er færdig med sin historie. Tværtimod.

"Din skøre tøs!" råber han og hans øjne lyner af vrede. "Du har 10 dinarer, og så bruger du næsten dem alle sammen på en ... fodbold."

Nour ser forskrækket på ham.

"Men det er en gave! En gave til Asma, ..."

"En gave!" Talal hamrer håndfladen mod sin pande. "Vi kunne have købt noget nyttigt. Nye sko, kylling, dadler. Vi kunne have givet dem til far og mor. "

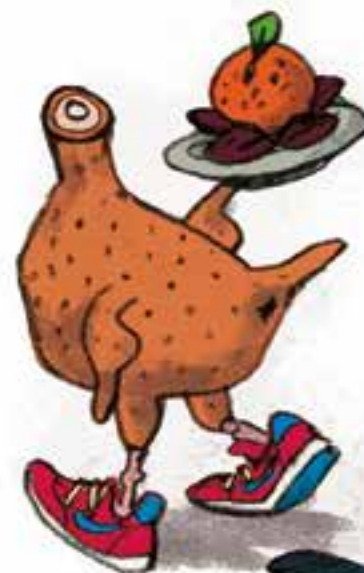
Nour mærker en klump i halsen. Men hun bider tænderne sammen. Hun vil ikke græde. I stedet lægger hun armene over kors og ser Talal hårdt ind i øjnene.

"Det var mig, der fik pengene. Så er det vel også mig, der bestemmer, hvad de skal bruges til!"

Men inderst inde mærker Nour et stik af tvivl. Måske skulle hun have givet pengene til mor. Måske skulle hun i det mindste have købt noget fornuftigt for dem. Noget de alle sammen kunne få glæde af. Men hvad så med Asma?

De opgiver at sælge mere den dag.

I bussen hjem bliver Talal ved at fable om alle de ting, de kunne have brugt de 10 dinarer på. Nour orker ikke at høre på ham. Hun stirrer bare tavs ud af vinduet.

Floden giver liv: Jordan er et ørkenland, så der er ikke mange søer og floder. Men de har Jordan-floden. Engang var der meget vand i floden. Nu bruger landmændene næsten alt vandet i floden til at vande deres marker med.

Tomater, agurker og oliven: Jordan har en lille smule landbrug. De dyrker mange oliven, granat-æbler, tomater og agurker. Mange af arbejderne i marken kommer fra Egypten. De skal ikke have ret meget i løn. Så tjener landmændene mere på deres grøntsager.

KAPITEL 6

GAVEN TIL ASMA

Mens de tramper op ad den smalle stentrappe mellem husene, begynder Nour igen at glæde sig til at give Asma bolden.

Hun ignorerer Talal og hans sure bemærkninger.

Asma bliver glad for bolden, det er Nour bare sikker på. Og det er det vigtigste i verden lige nu. Basta!

Da de står foran døren til lejligheden, skjuler Nour bolden bag ryggen. Måske vil hun vente lidt med at vise den til Asma. Bare sige, at hun har en gave til hende, og få hende til at gætte på, hvad det kan være.

Talal hamrer hårdt på døren. Han er stadig sur.

Det er Asma der åbner! Nour mærker et sug af forventning i maven, da hun ser sin storesøster.

Asma har jakke og hijab på. Hun må være på vej ned til bageren, for hun går kun ud, når mor tvinger hende til at hente brød.

Hun ser trist ud, som hun plejer.

"Asma, jeg har en gave til dig!" udbryder Nour ivrigt.

"Til mig?" Asmas stemme kan knap nok høres. Hun ser knap nok på Nour.

Nour kan alligevel ikke vente med at give hende bolden.

Med bankende hjerte rækker hun den frem, mens hun spændt betragter Asmas ansigt.

Asma sender bolden et kort blik. Et tomt blik. Som man ser på et krøllet stykke slikpapir på gaden.

En bølge af skuffelse skyller op i Nour.

"Er du slet ikke glad for den?" får hun sagt. "Det er en rigtig, håndsytet fodbold!"

"Øh, jo," siger Asma, men hun ser slet ikke ud, som om hun mener det.

Nours hals snører sig sammen. Nu dukker mor op i døren.

Byens slidte huse: De fattigste mennesker i Amman bor i gamle huse, der er meget slidte. Mange af dem har huller og revner. Til gengæld er det billigt at leje et rum eller en lille lejlighed.

Labyrint-byen: Når du går en tur i Ammans gamle bydel, er det lige som at gå i en labyrint. Husene står meget tæt på hinanden, så gaderne er meget smalle. Det kan være svært at finde det rigtige hus. Mange steder er der trapper i stedet for gader.

"Hvor har I sådan en fin bold fra?" spørger hun.

Det orker Nour absolut ikke at fortælle hende. Men det gør Talal. Med høj stemme går han i gang med historien om, hvor tåbeligt Nour bar sig ad, da hun ved et mirakel fik 10 dinarer forærende.

Pludselig kan Nour slet ikke holde sin familie ud.

"Jeg hader dig," skriger hun og mener både Talal og mor. Og Asma. Og sig selv. Hun drejer rundt og løber ned ad trappen igen.

Nour går rundt i kvarteret, mens tankerne snurrer i hovedet. Hun har stadig bolden under armen. Talal har ret. Det var forkert af hende at bruge alle de penge på den. Hvorfor gør hun også alting forkert?

Hun tabte månestenen i ørkenen, og nu har hun brugt otte dinarer på noget ligegyldigt.

Hun havde sådan håbet, at Asma ville blive glad for bolden. Men inderst inde ved Nour det godt. Det var dumt at håbe. Der er ingenting, der kan hjælpe Asma. Hun er blevet syg i sin sjæl.

Måske ville hun få det bedre, hvis de kom hjem til huset i Daraa. Men det kommer ikke til at ske. Ikke foreløbig i hvert fald. Nour har hørt far og mor snakke. Krigen i Syrien bliver ved og ved.

Nour får øje på en overfyldt skraldespand længere fremme på fortovet. Hun kan ligeså godt smide fodbolden ud!

I det samme hænger hendes ene fod fast i en revne i asfalten, og hun snubler og falder. En skarp smerte skærer sig ind i hendes hofte, da hun lander på fortovet.

Tårerne springer op i Nours øjne. Det gjorde virkelig ondt.

Hvad er det, hun er landet på? Noget hårdt i hvert fald, som har boret sig ind i hendes hofte.

Hun kigger efter under sig på fortovet, men der ligger ingenting.

"Av!" Nour gnider sin ømme hofte. Så mærker hun det.

Der ligger noget inde i hendes jakke! Ikke i lommen, men helt inde i foret.

Det er en lille hård ting.

Knips med glas-kuglerne: Drengene i Jordan elsker at spille med glaskugler. Nogle får deres fars glaskugler. Fædrene spillede nemlig også med kugler, da de var børn. De får kuglerne til at trille ved at knipse til dem med tommelfingeren.

Kan du spille volleyball?

Fodbold er den mest populære sport i Jordan. Men børnene kan også godt lide at spille basketball og volleyball. Her har nogle drenge lavet deres egen bane. Det er lidt farligt, for bjælken sidder ikke fast.

Nour mærker ivrigt på den. En anelse får hendes hjerte til at banke hårdt og håbefuldt. Det føles næsten som ... Det føles præcis som ...

Hun flår jakken af og undersøger den indvendigt. Der er et stort hul i foret ved den ene albue, som hun aldrig har lagt mærke til før.

Nour ryster jakken og til sidst lykkes det hende at få den lille hårde ting ud gennem hullet. Det er en lille, grøn sten, der lyser mat i hendes hånd.

Bedstemors månesten! Nour stirrer målløs på den.

Så har hun alligevel ikke tabt stenen den nat i ørkenen. Nour fatter det næsten ikke. Den må være gledet ud af hendes hånd, ned i hendes ærme, gennem hullet ved albuen og ind i foret. Der har den ligget lige siden.

Nour kommer op at stå. Hun lægger omhyggeligt månestenen i lommen, lyner lommen til. Hun kan næsten ikke fatte det: Hun har haft månestenen hele tiden. Men hvorfor har den så ikke beskyttet Asma? Har månestenen alligevel tabt sin magiske kraft?

"Er det din bold? Gider du spille?"

Nour ser fortumlet i stemmens retning.

Det er en pige, der spørger. Hun står lidt væk med fodbolden i hænderne. Nour tabte den, da hun faldt, og så har pigen samlet den op.

Det går op for Nour, at hun står lige uden for fodboldbanen. Den, hun altid kommer forbi på vej til skole.

En masse drenge og nogle få piger skiftes til at skyde på mål derinde, med en alt for lille rød plastikbold.

"Vil du være med?"

Ja, hvorfor egentlig ikke? Nour har ikke lyst til at gå hjem.

Hun nikker og går med pigen ind på banen til de andre.

Alle flokkes om pigen, Nour og bolden. De råber op med ivrige stemmer: "Wauw, en lækker bold, må vi spille med den?"

De laver to hold og spiller kamp. Nour er ikke særlig god til fodbold, men det gør ikke så meget, for det er de andre heller ikke.

Nour laver et skud på mål. Bolden har så lidt fart på så den standser flere meter fra målet.

Alligevel har hun det sjovt. Hun nyder at løbe efter bolden og prøve at fange den. Glemme alle tankerne lidt.

Kan du lide sand, klipper og stilhed? Alle de tre ting er der masser af i Jordans ørkener. Men Jordans ørkener er også meget forskellige. Der er den røde ørken, som hedder Wadi Rum. Der er også ørkener med fint, gult sand. Og så er der ørkener med sten og grus.

Det laveste sted i hele verden: Det Døde Hav er et meget særligt sted. Der er så meget salt i vandet, at man ikke kan dykke. Man flyder ovenpå. Det Døde Hav er også det landskab i verden, der ligger lavest. Det ligger 400 meter under de andre haves overflade.

Pludselig opdager hun, at der står en skikkelse ved hegnet og kigger ind på boldbanen. Det er Asma!

Hun har hentet **gammelt brød** hos bageren og er på vej hjem. Asma står helt stille og følger bolden med øjnene.

I det samme kommer bolden trillende hen mod Nour! Hun bliver helt forfjamsket, kommer til at tjatte til den med tåspidsen, så den triller skråt ud til siden.

"Indersiden, du skal sparke med indersiden af foden!"

Det er Asmas stemme. Høj og klar. Nour drejer hovedet med et ryk og kigger over på hende.

Asma ryster på hovedet og himler med øjnene. Så sætter hun brødposen fra sig og går et par skridt ind på banen.

"Og du skal altså tæmme bolden først! Ellers har du jo slet ingen kontrol. Det dér er jo håbløst!"

Nour holder vejret, mens hun betragter sin storesøster. Kampen er gået i stå.

"Skal du også være med?" er der nogen, der spørger.

Asma trækker på skuldrene. Men hendes blik søger bolden, som nu ligger stille på banen. Så stikker hun pludselig i løb. Hun løber hen til bolden. Puffer til den med indersiden af den ene fod, så med den anden, løber med den ned mod målet. Hun dribler

elegant udenom to drenge, som står og måber. Så sparker hun hårdt og præcist og sender bolden op i venstre hjørne af målet.

Det jubler stille i Nours hjerte.

Der er også nogen der jubler højt: børnene på boldbanen.

Alle kan se på Asma, at hun kan noget med den bold.

"Igen!" råber nogen.

Gammelt brød

Mange syriske familier i Jordan er fattige. Så det er en stor hjælp, hvis bageren giver dem gammelt brød gratis.

De seje beduin-børn: Drengen her passer dyrene. Nogle gange sover han i telt sammen med sine venner. De kan selv slagte en kylling og stege den. I tusinder af år har beduinerne boet i telte i ørkenen. Men i dag bor mange af dem i huse til hverdag. Så bor de i deres telte i weekenden.

Beduinernes tørklæder:

De store tørklæder er gode at have på i ørkenen. Det beskytter mod varmen fra solen. Man kan også tage det for mund og øjne, hvis der kommer en sandstorm. Når der er besøg, byder beduiner gerne på en varm kop te med mynte.

Først vil Asma ikke, men så tager hun alligevel en tur til med bolden og scorer endnu et klokkerent mål.

Nogen foreslår, at de skal spille kamp igen, og der bliver en vild diskussion om, hvem der skal have Asma på deres hold. Asma gider ikke spille kamp lige nu, siger hun. Måske en anden gang. Hun skal også hjem med brødet.

Da hun og Nour lidt efter går hjemad sammen, er hun trist og stille igen.

Men hun har sin nye bold med sig under armen. Og i minutterne på banen lignede hun næsten helt sig selv.

Den nat vågner Nour ved, at Yussuf stikker sine tæer lige op i næsen på hende. Den lille bandit har lagt sig omvendt på sin madras. Nour fjerner dem forsigtigt. Så ligger hun i mørket og lytter.

Far snorker ovre ved væggen, som han plejer. Talal mumler i søvne.

Der er ikke andre lyde. Jo, nu er der. En lav hvisken.

"Nour?" Det er Asma, der hvisker i mørket tæt ved Nours øre.

"Sover du?"

"Nej," hvisker Nour tilbage.

En hånd tager fat i hendes hår og rusker det blidt.

"Tak," hvisker Asma, "Tak for gaven, lille æsel."

Det perfekte ørkendyr: Kamelen er beduinens bedste ven. Den er nemlig skabt til at leve i den barske ørken. Kamelen kan klare sig længe uden mad og vand. Og så er den en mester i at bevæge sig i det bløde ørkensand. Kamelhår kan man lave tæpper af.

Kamel eller dromedar?

Normalt siger man, at en dromedar kun har én pukkel. Kamelen har to pukler. I Jordan kalder man dem begge for kameler. Den hvide kamel her bliver malket. Så sælger ejeren mælken fra vejsiden. Kamelmælk er meget tyk og fedtet.

Sinbad søfarer

Der var engang en sømand, som hed Sinbad. Han sejlede på et skib. Men en dag kom der en stor storm. Sinbad faldt i havet.

Han svømmede meget langt. Så kom han hen til en ø.

Oppe på øen mødte Sinbad en mand.

"Hej," sagde manden. "Mit navn er Afar."

"Er der vand og mad her på øen?" spurgte Sinbad.

"Nej," sagde Afar. "Der er ikke noget at spise. Og der er ikke noget at drikke. Vi må håbe, at der kommer et skib. Ellers dør vi af sult og tørst."

De ventede på stranden i tre dage. Men der kom ikke et skib.

Den fjerde dag kom en kæmpe fugl flyvende. Den var så stor, at den dækkede for solen.

"Se, det er fuglen Rok," sagde Sinbad.
"Den har jeg hørt om. Den er så stor, at den spiser elefanter."

Nu fløj fuglen Rok lige hen til øen. Den var træt af at flyve. Den ville have sig en lille lur.

"Jeg har en idé," sagde Sinbad. "Vi får fuglen Rok til at flyve os væk fra øen!"

"Men mon ikke den vil æde os?" sagde Afar.

"Vi venter, til den sover," sagde Sinbad.

Lidt efter hørte de en høj snorken. Fuglen Rok sov. Den snorkede lige så højt som torden. Sinbad og Afar listede hen til den.

"Tag din turban af," sagde Sinbad.

Så tog Sinbad sin egen turban af. Han snoede den til et langt reb. Så bandt han sig selv fast til fuglens ene ben. Afar bandt sig fast til det andet ben.

Lidt efter vågnede fuglen Rok. Den fløj op i himlen. Den fløj langt ud over havet.

Sinbad og Afar hang i luften efter fuglen i hver sit reb.

Fuglen Rok landede tæt på byen Bagdad. Her boede Sinbad selv. De bandt rebene op og gik ind til byen.

Sinbads venner blev glade, da de så ham. De holdt en stor fest. Der var masser af mad og drikke.

Men dagen efter rejste Sinbad sin vej. Han ville sejle ud på havet igen. For han elskede farlige eventyr.

KAPITEL 7

MÅNESTENEN

Der er sket flere gode ting siden månestenen dukkede op igen. Rigtig gode ting.

Mor har fået **arbejde**! Hun arbejder på en systue to dage om ugen, så nu tjener hun penge, og de får lidt bedre mad. Nour og Talal har begge to fået et par fine, brugte sko, som ikke klemmer. De behøver heller ikke sælge tyggegummi hver dag mere. Kun en gang imellem.

Og Asma ... Asma skal snart starte i skole igen.

Hun er stadig tavs og trist ind imellem. Men slet ikke hele tiden. Hun ligger heller ikke og græder om natten mere.

Faktisk gider hun tit godt at gå med Nour og Talal ned på boldbanen og spille. Hun er også begyndt at lære børnene, som hænger ud dernede, noget teknik. Hun er en streng træner og skælder dem ret meget ud. Men det virker.

Selv Nour er blevet bedre til at sparke med indersiden af foden. I hvert fald lidt bedre. Men det er ikke det bedste. Det bedste er det lys, Asma får i øjnene, når hun spiller bold.

Forleden dag, da Nour kom trampende op ad trappen mellem husene på vej hjem fra skole, stod Asma og jonglerede med bolden udenfor lejligheden. Ligesom hjemme i Daraa.

Arbejde

Det er meget svært for de syriske flygtninge at finde et job. Der er så mange flygtninge, så der ikke er arbejde nok til alle. Men hvis bare én i familien får et job, bliver hele familien lidt mindre fattig. Så kan de få bedre mad. Og så kan børnene bedre komme i skole. Og lave lektier. Og lege.

Nour går ikke længere med månestenen i lommen. Tænk, hvis hun tabte den igen. Altså tabte den rigtigt!

Månestenen ligger hjemme i lejligheden. I en lille dåse på den øverste hylde i køkkenskabet. Nour tager den tit frem og kigger på den. Og tænker på den dag hun fandt den igen, i foret på sin vinterjakke.

Det Røde Hav: Jordan har kun et lille stykke kyst ud til Det Røde Hav. Her var der engang mange fiskere. I dag tjener de fleste folk ved kysten i stedet penge på turister. Men tidligt om morgenen kan man stadig se små både ude på havet. De er ude for at fange tun.

De flotteste koral-rev: Det Røde Hav er kendt for sine mange koral-rev. Det er en flot oplevelse at dykke ned til dem. Korallerne har mange forskellige former og farver. Og så svømmer der mange små fisk rundt for at finde mad.

ØRKENLANDET JORDAN

Den flotteste røde ørken

I Jordan findes der en rød ørken. Den hedder Wadi Rum. Det betyder Månedalen på arabisk.

I denne ørken er der utrolig flotte klipper. Der lever også mange dyr. Der er ræve, øgler, slanger og skorpioner. Men de er svære at få øje på. Mange af dyrene sover om dagen. De kommer først frem, når solen går ned. Så skal de finde mad.

Fugle holder ferie i Jordan

Jordan ligger lige mellem Afrika, Europa og Asien. Derfor bruger mange arter af fugle Jordan til at holde en pause, når de er på træk. Omkring 350 fugle-arter hviler sig en tid i Jordan, inden de flyver videre på deres lange rejser. Det er særlig flot at se på, når de store, hvide pelikaner flyver hen over den blå himmel.

Kun de sejeste dyr er tilbage

For mange år siden levede der både løver og andre store dyr i Jordan. Men med tiden er der kommet mere og mere ørken. Så nu er der kun de dyr tilbage, som kan leve uden vand i lang tid. Det er for eksempel antilopen, som hedder oryx. Der er også kameler og dromedarer. De bruges som husdyr lige som geder og får.

Havet som er fuldt af salt

Det Døde Hav er et helt specielt sted. Der er rigtig meget salt i vandet. Det betyder, at der ikke kan leve fisk i vandet. Og når du bader, så flyder du ovenpå. Man siger, at vand og mudder fra Det Døde Hav er godt for huden. Derfor kommer her mange turister. De får smurt mudder på huden og bader i saltvandet.

Jordan er i Biblen og Koranen

Mange af historierne i Biblen og i Koranen foregår netop i det område, som nu hedder Jordan. Måske har du hørt om Moses? I 40 år vandrede han i ørkenen og var leder for jøderne. De var på flugt fra Egypten. På en bjergtop i Jordan viste Gud Moses udsigten til det land, de kunne bo i. Det land hedder i dag Israel.

Næsten alle er muslimer

I dag er næsten alle i Jordan muslimer. Muslimernes gud hedder Allah. Man siger, at Allah har 99 navne. Nogle af dem er 'Skaberen', 'Den Nådige' og 'Den Hellige'. Én gang om året holder muslimerne Ramadan. I en hel måned må man ikke spise og drikke fra sol-opgang til sol-nedgang. Ramadanen slutter med Eid, som er en stor fest.

Beduiner er et ørkenfolk

Kan man bo i en ørken? I Jordan har beduin-folket gjort det i flere tusinde år. De er gået fra sted til sted for at finde vand og mad til deres kameler, geder og får. Nu er der kun få beduiner tilbage i ørkenen. De er flyttet til byerne og har et almindeligt arbejde. Men mange beduin-familier har stadig et telt i ørkenen.

FLYGTINGENE I JORDAN

Jordan er en gæstfri nabo

I de sidste årtier har der igen og igen været krige i Jordans nabolande.

Hver gang er masser af mennesker flygtet til Jordan. Mange er også blevet boende der. Lige nu er der krig i Syrien. Derfor bor der nu over en million syrere i Jordan. Nogle af dem bor i flygtninge-lejre. Men de fleste bor i Jordans byer.

I alt er der nu så mange gamle og nye flygtninge i Jordan, at landet har brug for hjælp til at klare den store opgave.

Flygtningene i lejren i Azraq

Her ser du flygtninge-lejren i Azraq. Den ligger ude i ørkenen. Der bor 35.000 mennesker her. Lejren er som en by med gader og en masse huse. Husene ligner hinanden, så det kan være svært at finde rundt. Der er også markeder. Her kan man købe mad, tøj og andre ting. Der er også skoler til de mange børn.

Hvad laver børnene i lejren?

Børnene i lejren laver mange af de samme ting som dig. De går i skole. De laver lektier. De har også venner, de leger med. Mange siger også en aftenbøn. Nogle af børnene har det meste af deres familie i lejren. Så kan de gå på besøg hos hinanden. Men der er også børn, som kun bor sammen med deres mor eller far.

Hvordan er der i lejrens huse?

Her kan du se, hvordan der er inde i husene. Der er kun ét rum og et lille køkken. Store familier har to rum. Madrasserne sidder man på om dagen. Om natten sover familien på dem. De fleste huse har elektricitet. Så kan de se tv, tænde en lampe og få strøm til en mobil. Så kan de ringe til den del af familien, der stadig er i Syrien.

Flygtningene i Jordans byer

De fleste flygtninge fra Syrien bor i Jordans byer. De finder selv et sted at bo i en af de fattige bydele. Oftest bor en familie med mange børn i en lille lejlighed med ét eller to rum. Forældrene har meget svært ved at finde et arbejde. Mange af dem må endda slet ikke arbejde. Derfor er de ofte meget fattige. Familien her bor i Amman.

Hvad laver børnene i byen?

Over halvdelen af de syriske børn i Jordans byer går i skole. Børnene taler arabisk lige som de jordanske børn. Så de kan sagtens følge med. De syriske børn, som ikke går i skole, hjælper familien med at tjene penge til mad og tøj. De mangler at lære en masse i skolen. De vil få sværere ved at klare sig, når de bliver store.

Hvordan ser der ud?

Når man må flygte fra sit hjem, har man kun de mest nødvendige ting med sig. Det kan være lidt tøj og legetøj. Derfor har de fleste syriske familier ikke ret mange møbler i deres lejlighed i Jordan. Familien her har kun et skab, et bord og et tv. De bruger madrasser i stedet for sofaer og senge. Lige som familierne i flygtningelejren gør.

VERDENSMÅLENE: ALLE LANDE ARBEJDER SAMMEN

Hvad er verdensmålene?

Vidste du, at verdens lande har lavet en aftale med hinanden? De har aftalt, at verden skal blive et bedre sted at være for alle. Det har de aftalt i den store forening af verdens lande, der hedder FN.

I fremtiden må der ikke længere være mennesker, som er meget fattige. Der skal være arbejde til alle. Ingen må gå sultne i seng. Alle børn i verden skal have en god skolegang. De skal også have lov at komme til læge eller på hospitalet, når de er syge. Miljøet skal også blive renere, så både mennesker, dyr og planter kan leve godt.

Denne store aftale kalder man for verdensmålene.

Alle lande skal hjælpe til

Alle verdens lande har lovet at hjælpe med at opnå verdensmålene. De er delt op i 17 mål, så det bliver nemmere at følge, om tingene bliver bedre eller ej.

Det er 17 problemer, der skal løses – eller blive meget bedre. Alle målene skal være nået i år 2030. Det er faktisk ret snart. Du kan se alle 17 mål her på den modsatte side.

Det gælder også i Danmark

Verdensmålene handler meget om at gøre livet bedre for fattige mennesker i hele verden. Men de handler også om at gøre livet bedre i rige lande som Danmark.

Vi skal også selv gøre vores eget land bedre. Vi skal bl.a. sørge for fred, flere gode jobs, renere miljø, og at piger og drenge får de samme muligheder.

Du kan også selv hjælpe til

Der er nok at tage fat på, for alle de 17 mål er store opgaver. De voksne og politikerne skal få det meste til at lykkes. Men alle kan hjælpe til. En af opgaverne er at hjælpe klimaet og miljøet. Her kan vi for eksempel sortere affald, så det kan genbruges. Spare på det rene drikkevand fra hanen. Huske at slukke lyset for at spare lidt på energien.

Samme ret til piger og drenge

I mange lande i Mellemøsten er der stor forskel på, hvad piger og drenge må. Nogle steder er der mange ting, piger ikke må bestemme selv. I nogle familier må de heller ikke selv vælge, om de skal giftes, hvornår de skal giftes og med hvem. Ofte må de heller ikke selv vælge at få et job. Det skal blive bedre. I fremtiden skal piger og drenge have de samme rettigheder.

Det tørreste land

Mangel på rent drikkevand er et stort problem i mange lande. Jordan er et af de tørreste lande i verden. I Danmark åbner vi bare for vandhanen og drikker.

Det kan man ikke i Jordan. Her tapper de drikkevand fra en køkken-maskine, som renser vandet. Vi skal alle sammen passe godt på vandet. Og undgå at forurene det.

Stop for børne-arbejde

I fattige lande er der mange børn, som må arbejde for at tjene penge.

Sådan er det også i Jordan. Men børn har ikke godt af at arbejde meget. De skal have lov til at lege og gå i skole. Så kan de få en uddannelse og et arbejde, når de bliver voksne. Men børn må gerne hjælpe med opvasken og andre små opgaver.

ALLE BØRN I VERDEN HAR RET TIL AT GÅ I SKOLE

Alle børn i verden har ret til at gå i skole og få en uddannelse. Det er næsten alle verdens lande enige om. Derfor står det også i FN's Børnekonvention. Det er en regel, der gælder for børn i alle landene.

I skolen bliver børn klogere. De får også gode venner, som de kan lege med og have det sjovt sammen med.

Hvis man er flygtet fra sit land, går det også ud over skolen. Børn på flugt kan nemt komme flere år bagud med deres skole. Nogle af dem kommer måske aldrig i skole igen.

De fleste af de syriske børn i Jordan får lov til at gå i de jordanske skoler. Men det er ikke dem alle, der får den mulighed. Derfor er der mange af de syriske børn, der ikke lærer at læse, regne og skrive.

Nour bor midt i Jordans hovedstad Amman. Egentlig kommer hun fra nabolandet Syrien, men hun og familien måtte flygte derfra, fordi der blev krig. Nour og hendes søskende savner deres gamle hus, deres venner og alle deres ting. Men de har så småt vænnet sig til deres nye liv.

Bare ikke Nours storesøster, Asma. Hun er ked af det hele tiden. Hun vil ingenting. Hun vil ikke engang spille fodbold mere. Nour vil gerne hjælpe, men hvad skal hun gøre? Månestenen er jo væk. Den, hun fik af sin bedstemor, og som skulle beskytte familien.

Men en dag tager Nour og hendes bror ud for at tjene lidt penge ved at sælge tyggegummi. Og så sker der noget, ingen af dem havde regnet med ...

Bodil El Jørgensen er en af disse års meget roste børne- og ungdomsforfattere. Hun har i mange år samtidig arbejdet med teater. Det mærker man i hendes bøger; hun har et godt blik for at skære en dramatisk historie og give liv til sine personer. Bodil El Jørgensen er særlig kendt for sin tre bogserier: Serien om Julius og heksejægeren Pæremadsen. Krimiserien om Esme og Igor. Og senest fantasyserien om den mystiske pige Svava med ravmedaljonen – Pigen fra Havet.

Hun vandt i 2009 Gyldendals store konkurrence om den bedste spændingsserie for børn. Hendes bøger er oversat til svensk, norsk og tysk.

Bogen rummer også masser af spændende fakta og tre små læselet-eventyr.

Du kan høre historien som lydbog og se en masse spændende film, quizzes, billeder og meget andet om Jordan og Syrien på hjemmesiden:

2018.u-landskalender.dk

UDENRIGSMINISTERIET
Danida

I samarbejde med:

**DANSK
FLYGTNINGE
HJÆLP**